

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

Verneplan uten Lomsdalen og Breheimen

SIDE 4

Langtidsvarsel: Regn og mildvær

SIDE 5

Barentshav- filmer for tøffe for NRK

SIDE 6

Satsing på tog – men ikke i Norge

SISTE SIDE

Lada-forbud – forurensner for mye

Vegdirektoratet har stoppet alt salg av Lada-modellen Togliatti Samara 1500. 109 nordmenn som har kjøpt bil av denne modellen i år, vil om kort tid få brev fra importøren Konela Norge. Der kommer det til å stå at bilen må leveres tilbake for en stund. Ladaen forurensner rett og slett for mye.

1. november trakk Vegdirektoratet tilbake typegodkjennelsen for Togliatti Samara 1500. Etter en stikkprøvekontroll og en grundigere test, kunne direktoratet fastslå at bil-modellen hadde høyere utslipp av karbonmonoksid (CO) enn det som er tillatt etter at katalysatorpåbudet ble innført.

Første gang

De 109 bilene som er solgt må fikses innen 1. mars 1990, slik at de tilfredsstiller Vegdirektoratets krav.

– Såvidt jeg vet er dette første gang noe europeisk land har forlangt justeringer av rensesystemet i biler som allerede er solgt, sier Ivar Fjeldberg i Vegdirektoratets avdeling for typegodkjenning til N&M Bulletin.

Sovjet og USA

Selv om Ladaen nå er blitt hetende Togliatti, er den fremdeles laget i Sovjet. Men det er ikke der feilen har oppstått, ifølge viseadministrerende direktør Morten Rosef i Konela Norge.

– Katalysatoren i bilen er amerikansk. Det er en underleverandør hos katalysatorprodusenten som har sviktet, sier Rosef til N&M Bulletin. I slutten av november reiser han selv til USA for å få orden i sakene.

Millioner

Salgsforbudet betyr et tap i millionklassen for Konela. Firmaet må også betale for modifieringene i de 109 solgte bilene. Men Rosef skynder seg å

understreke at firmaet ikke er interessert i mildere utslippskrav fra norske myndigheter.

– Tvert imot håper vi at våre leverandører i Sovjet og USA vil gjøre det som trengs for at vi kan tilfredsstille de norske kravene, sier han.

Flere biler følger?

Rosef er enig i at omsetningsforbudet ikke er spesielt god PR for denne biltypen. Men han tror ikke Lada/Togliatti blir det eneste bilmerket som brenner seg på de nye reglene.

– Skjebnen ville at det var vår underleverandør som sviktet denne gangen. Men jeg har hørt at andre også vil få problemer, sier Rosef – uten å gå nærmere inn på hvem det skulle være.

Spis et yoghurtbeger!

SIDE 7

N&M Bulletin

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02

Ansv. red.: Gunnar Bolstad
Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as

En mur mindre

Når smog-alarmen gikk i Vest-Berlin, ble barna holdt inne bak lukkede vinduer. Privatbilistene fikk beskjed om å parkere, og trafikken stilnet. Men ikke mer enn noen dugelige sleggeslag unna lå en annen by, i en helt annen virkelighet. Der gikk Trabant og Ladaer sin vante gang, og gatene var fulle av folk.

Folkedemokratisk eksos var på det tidspunkt ikke helsefarlig, og dessuten var kapitalistiske nyhetssendinger spesiallaget for å spre imperialistisk desinformasjon.

– Forrykt, sa Ralph, en ung østberliner vi for et par år siden traff på Unter den Linden. Dengang trodde han som alle andre at muren skulle stå, og vanviddet fortsette.

Nå er Berlinmuren redusert til et minnesmerke. Så spørs det hvordan det går med galskapen.

Varslingssystemet ved helsefarlig luftforurensning, på hver side av en fire meter høy betongvegg, kommer selvsagt til å bli forandret. Plutselig bor berlinerne i samme by. Men smog-alarmen som ikke kom er også et godt symbol på hvordan Øst-Europa har håndtert miljøproblemene sine.

Forurensningen av landene i Øst-Europa har skapt økologiske katastrofeområder, uten at makthaverne har godtatt at de har hatt problemer overhodet. Steindøde skoger, forvitrede bygninger og blyforgiftede småbarn har hverken skapt ny erkjennelse eller vilje til endringer. Og selv om makthaverne i vest heller ikke har vært imponerende framsynte, finnes i det minste her en større åpenhet om problemene. Det er en fundamental forutsetning.

Europa forandrer seg, akkurat nå. Selv de mest frostskaadde kalde krigere vil bli nødt til å innse at jernteppe-begrepet hører historien til. Åpenheten dundrer østover.

Det gjør kapitalen også. For storindustrien er det ikke et samfunnssystem som åpner seg, men et marked. Og Øst-Europa vil gjerne ha vestens penger: For et par måneder siden satt Lech Walesa i en stol på Dagsrevyen og ba om norske investeringer i Polen.

Det blir vestlige politikeres jobb å sørge for at milliardene som skal sprøytes inn ikke gjør vondt verre for østeuropeerne. Derfor blir eksport av renseteknologi viktig i tiden som kommer.

Men ikke bare det: Vestlig kapital fyker nå verden rundt og gjør ugagn. Etter å ha gjort kål på våre egne naturressurser, strever den med å flytte olje og mineraler fra lagre i jorda og opp i lufta i resten av verden også. Hvis et samlet Europa betyr at de overforbrukende i-landene en bloc kommer til å styrke sin posisjon overfor u-landene, betakker vi oss. Det er ikke mer sløsing denne kloden trenger.

Men inntil videre ønsker vi Berlin og Europa lykke til – og setter vår lit til åpenheten.

Jon

Vi vant!

Sysselemanden på Svalbard innfører bøter for tomgangskjøring fra 20. november. Dermed blir han den eneste som omsetter den norske loven om tomgangskjøring i praksis.

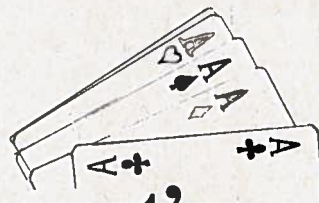
Mellom fem og seks hundre kroner må folk på Svalbard betale når de lar motoren gå i en folketom bil. Dermed ligger øya i ishaver langt foran norsk fastlandspraksis. Til tross for at lovverket forbyr tomgangskjøring for alle og enhver, har politiet nemlig ikke «lov» til å skrive ut bøter for miljøsynderne.

Det er faktisk forbudt å la bil, drosje eller buss gå på tomgang – selv om du ikke har lagt merke til det. Fritaksordningene gjelder ikke lenger, og alle – også busser og drosjer – må slå av motoren når de forlater bilen. Dette sier trafikkløvenes paragraf 16.

Politiet har ikke hjemmel i loven for å skrive ut forenklede forelegg for ulovlig tomgangskjøring. Det eneste de kan gjøre er å anmelde sjøføren, og det vil man som oftest ikke fordi anmeldelsen havner sammen med voldsforbrytelser, tyverier og andre, tradisjonelle lovbrudd. Ved en anmeldelse blir sjøføren innkalt til forhør, og så løper saken gjennom den juridiske papirmølla. Politifolk oppfatter det som å skyte spurv med kanoner, og lar miljøforbrytelsen passere.

Kanskje kan sysselemanden på Svalbard bryte en barriere med sitt nye vedtak?

Ruth

...og borte vart'n

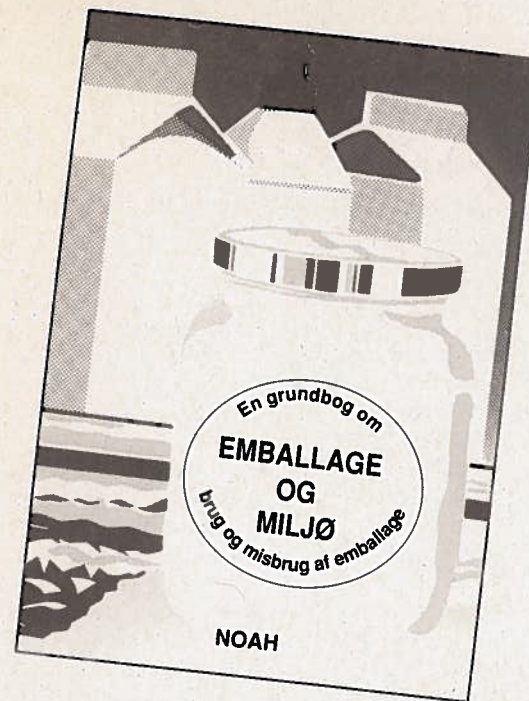
Aftenpostens aftennummer, 4.11., i leder-artikkelen «Stakkars ulv!»:

«Vi vil bare minne om at sauen gir kjøtt og ull for store verdier, mens bonden har liten eller ingen glede av en ulv.»

Ansvar for lederartiklene i Aftenposten har Egil Sundar, tidligere enehersker i Akersgatas mest omgangsrike avis. Denne mannen har nå fått en sjef, Andreas Norland, som tar seg av redigeringen av resten av avisen.

Schibsted-konsernets redaktørvalg hilses velkommen. Miljøvernet generelt, og våre store rovdyr spesielt, har hatt liten eller ingen glede av Egil Sundar.

Dansk

Dansk bok om emballasje og miljø – som godt kan brukes i Norge.

Emballasje og miljø

Den danske miljøbevegelsen NOAH har nylig utgitt en bok om emballasje og miljø. Dette er en bok som godt kan brukes av den norske miljøbevegelsen – også på lokalplanet.

Boken forteller om politiske retningslinjer og diskuterer ulike emballasje-strategier – hvilken retning skal vi ta? Hvordan påvirker vi emballasje-industrien?

Boka tar også for seg hvilke muligheter vi har på lokalplan – hvordan forbrukere og dagligvarebutikker kan påvirkes til å kjøpe inn de minst miljøskadelige emballasjetypene.

Boken er lettlest, og har mange fine – svært danske – illustrasjoner, samt tallmateriale å slå i bordet med.

Boken er på 176 resirkulerte sider, koster 155 Dkr og kan bestilles fra NOAHs sekretariat, Studiestrædet 24, 1455 København K. Telefon: 095 – 45 – 33 – 15 60 52

Helene

Havet som atommakt

Havet er nå verdens sjette største atommakt, skriver medlemsbladet til Greenpeace Danmark.

1.200 alvorlige ulykker med atomdrevne og/eller atomførende fartøyer har gjort havet til verdens sjette største atommakt. 50 atomsprengninger og ni atomreaktorer ligger nå på havets bunn.

Sovjet har det lengste synderregisteret, skriver magasinet. 40 av de sunkne atomrakettene stammer fra sovjetiske skip.

Ulykkene er i stor grad holdt hemmelig for offentligheten. Men ved hjelp av effektiv bruk av den amerikanske offentlighetsloven, har Greenpeace-folk i USA lyktes i å avsløre en rekke episoder der atomvåpen og reaktorer har gått på sjøen.

Den foreløpig siste episoden huskes godt i Norge: I april sank en ubåt av Mike-klassen sør for Bjørnøya.

Inn i 90-åra

I denne spalten møter du folk som kan og vil påvirke norsk miljøpolitikk i 90-åra. Gjest denne gang er Hanne Svarstad i Foreningen for Internasjonale Vannkraftstudier (FIVAS).

Har du hørt at Frederic Hauge har blitt avslørt som pushe- ren til Trine Solberg?

Selvfølgelig ikke. Miljøvernere tjener ikke penger på salg av dop. Men på mye annet. At naturen har store helseproblemer er blitt åpenbart for de fleste. Men i likhet med helsesektoren forøvrig, er det bare smuler av samfunnets overskudd som benyttes til å pleie vår syke Moder Jord. I dag skjer det en privatisering av virksomheten til naturens hjelpepleiere. Dette kan både være til nytte og skade for miljøvernet.

Næringslivets mishandlere av naturen betaler gjerne miljøvernere for å unngå å bli satt i gapestokken. For oss er dette et vanskelig dilemma: Hva kan bidra til pasientens bedring, og hva er norgesplaster for å skjule en voksende kreftbyll? Ofte er det vanskelig å trekke opp grenser, og det er lett å falle for fristelsen til å selge sin grønne sjel.

Magasiner som utgis av miljøorganisasjoner fylles idag av reklame for næringslivet. Markedsføring av miljøødeleggelser utgjør her de klareste overtrap. Et eksempel er en annonse der turbinprodusenten Kværner får framstille vannkraft som miljøvennlig. Vannkraft kan tvert imot være ondartet kreft for naturen. Det vet vi fra erfaringer her til lands. I Alta surkler vannet rundt i turbiner fra Kværner. Norske kraftutbyggere forsøker også å omforme naturen i u-land i sitt bilde. Dette er et bilde som istedetfor kulturell og økologisk mangfoldighet gjerne bærer preg av norsk enfoldighet. På Sri Lanka er det installert Kværner-turbiner i to store vannkraftutbygginger i Mahaweli-prosjektet, som medfører omfattende ødeleggelser av tropisk skog. Tusenvis av mennesker rykkes opp fra et bærekraftig levestett til en usikker tilvarelse. Miljøvernernes økonomiske fortjeneste av å grønne male miljøødeleggelser blir som regel en vinning som går opp i spinningsen.

Miljøorganisasjoner inngår i dag sponsoravtaler med næringslivet. Dette kan gi sårt tiltrengte midler i mang en slunken kasse. Men det er også en fare for at disse avtalene reduserer organisasjonenes uavhengighet. Det er vanskelig men viktig å trekke opp grenser. Taushetsplikt om en bedrifts miljøødeleggelser er et eksempel på et klart overtrap.

Det er livsviktig at det overføres mere midler til et uavhengig miljøvern. Dette kan gjerne komme fra både offentlig og private andeler av samfunnets overskudd.

Ved inngangen til 1990-åra skaper privatisering av naturens helsetjenester viktige valg som bør fattes i full åpenhet. En vedvarende bærekraft kan ikke oppnås ved hjelp av anabole steroider.

Hanne Svarstad

Løsemidler overflødige

Et nytt vann- og såpebasert system for rensing av ruller og pensler i plastindustrien, kan gjøre bruken av klorholdige løsemidler unødvendig.

– 95 prosent av metylenkloridforbruket er eliminert etter at vi begynte å bruke det nye systemet, sier Svein Sølvesen ved plastbedriften Polytank A/S i Andebu til Arbeidstilsynets blad Arbeidervern.

Utstyret er utviklet av firmaet i samarbeid med Teknologisk Institutt.

Bruken av klorholdige løsemidler skaper store miljøproblemer. Metylenklorid, som det nye rensesystemet gjør overflødig, er kreftfremkallende og bidrar til ødeleggelsen av ozonlaget.

– Den nye metoden krever mer tid og mer arbeid. Men fordelene er så mange at disse ulempene absolutt er til å leve med, sier Sølversen til Arbeidervern.

I den nye prosessen har man erstattet løsemiddelet med skrubbing i vann, fulgt av sentrifugering av utstyret for å få vannet ut av rullene og penslene igjen.

– I vår avdeling har vi brukt det nye utstyret en stund, og oppslutningen er svært god. Men på en annen avdeling i bedriften er det folk som nekter plent å slutte med bruk av metylenklorid. Det største problemet blir å få folk til å forandre arbeidsvaner, sier Sølversen til Arbeidervern.

Den siste verneplanen for vassdrag tar form

Breheimen/Stryn og Lomsdalselva blir ikke med i Verneplan 4 for vassdrag, hvis det statlig oppnevnte verneplanutvalget får det som det vil. Dermed kan siste tog være gått for å gi disse elvene et vern innenfor den vanlige vassdragsforvaltningen – selv om ingen nekter for at de oppfyller vernekriteriene.

Verneplanutvalget skal legge fram sin innstilling ved årsskiftet 1990/91. Utvalgets mandat er å foreslå vassdrag som skal *unntas* for kraftutbygging, samt å foreslå hvordan de vernede vassdrag kan sikres mot andre typer inngrep. I mandatet ligger med andre ord at kraftutbygging skal være regelen, mens vern skal være unntaket. Andre uttalte energipolitiske føringer har utvalget ikke fått.

I utvalget sitter Landbruksdepartementet, Riksantikvaren, Direktoratet for Naturforvaltning, Statens Naturvernråd og Miljøverndepartementet med en representant hver – mens NVE (Norges Vassdrags- og Energiverk) har tre representanter pluss ledervervet.

Viktige elver

Verneplan 4 er den siste delen av arbeidet med verneplaner for vassdrag. De elvene som ikke kommer med i denne planen, går derfor glipp av det vern de kan få innenfor vassdragsforvaltningen.

Verneplanutvalget skal vurdere skjebnen til de vassdrag som ikke er med i noen av de tre første verneplanene. I tillegg til Breheimen/Stryn og Lomsdalselva dreier dette seg om konfliktvassdrag som Raura/Ulvåa, Gaular, Øvre Otta, Øvre Glomma, Vefsna og Tovdalsvassdraget.

Kommer ikke med

Nå er utvalget stort sett ferdige med den faglige vurderingen av de aktuelle vassdragene. Energiintensiteten og verneverdiene er dokumentert – resten er politisk drakamp.

Etter det N&M Bulletin erfarer, går det mot klarsignal for mindre delutbygginger av Øvre Otta. Men den mest usikre framtiden får Lomsdalen og Breheimen/Stryn. De kommer ikke med i verneplanen i det hele tatt.

Utsatt

Begrunnelsen er politisk. Stortinget har tidligere hatt en konsesjonssøknad for Breheimen/Stryn oppe til behandling. Sommeren 1987 ble det vedtatt å utsette saken til gasskraftsituasjonen var avklart. Dermed ligger saken formelt i Stortinget ennå – og verneplanutvalget har valgt å tolke dette slik at Breheimen/Stryn ligger utenfor deres ansvarsområde.

Hestehandel

Når det gjelder Lomsdalen, ble den flyttet fra Samla Plans kategori 3 (uaktuell for utbygging) til kategori 1 (klar for konsesjonssøknad) under en omfattende politisk hestehandel i forbindelse med Ap-regjeringens Rana-pakke i vår. Dette er bakgrunnen for at verneplanutvalget har valgt å utelate Lomsdalen fra sitt arbeid – en elv som er klar for konsesjonssøknad har ingenting i en verneplan å gjøre, mener man.

Fortsatt kamp

Avgjørelsene om å utelate Lomsdalen og Breheimen/Stryn har vært omstridte i Verneplanutvalget. Det er grunn til å tro at naturverninteressene i utvalget vil fortsette å kjempe for å få vassdragene inn igjen.

De får en tøff jobb hvis ikke

de politiske signalene fra Regjeringen endres. Det er det foreløpig ingenting som tyder på.

Sløsing: Halv pris

Mens Regjeringen er taus både om de utsatte vassdragene og om hvilke langsiktige mål den setter for energipolitikken, jobbes det hardt blant de som tradisjonelt har hatt størst innflytelse. Metallurgisk Industris Landsforbund og Treforedlingsindustriens Landsforening har skrevet et felles brev til Regjeringen, der de ber om mer vannkraftutbygging.

Samtidig har flere lokale verk gått ut med tilbudspris til vanlige forbrukere som bruker mer strøm enn de har gjort før. Halv pris på energisløsing skal innføres i deler av Oppland og Akershus. Effekten er klar nok: Større energiforbruk idag gir prognoser for større energiforbruk imorgen, som igjen kan benyttes politisk i kampen for større energiproduksjon.

Drivhuseffekten

Og til overmål er drivhuseffekten dukket opp som et nytt spørsmål i energidebatten.

Vannkraft er en fornybar energikilde, og bidrar dermed ikke til drivhuseffekt. Dermed har tilhengerne av mer vannkraftutbygging plutselig fått et miljøvern-argument på sin side. Argumentet er reelt nok til at miljøbevegelsen globalt tar store hensyn til det, noe vannkrafttilhengerne i Norge kommer til å vite å utnytte i tiden framover. Det skaper en helt ny situasjon.

Langtidsvarsel: Regn og mildvær

– Drivhuseffekten betyr at middeltemperaturen i Norge trolig vil stige med to grader i løpet av de neste 40 årene, sa Anton Eliassen fra Meteorologisk Institutt under den norske biobrensel dagen i Oslo forrige uke.

Biobrensel dagen ble arrangert av Norsk Bioenergiforum. I tillegg til å få dokumentert miljøeffektene av dagens globale energisystem, fikk deltakerne en innføring i bioenergiens muligheter.

Milde vintre

– Temperaturen vil stige mer om vinteren enn om sommeren, og mer nord for 60. breddegrad. Isolert sett vil Norge kunne oppleve drivhuseffekten som et gode, men da tar vi ikke hensyn til de globale virkningene, sa meteorolog Eliassen i sitt foredrag.

Været i Norge vil i framtida ytre seg i mer ekstreme former. Mer vind og mer regn, og værtypene vil opptre i lengre perioder enn vi er vant til, mener Eliassen.

Golfstrømmen

En viktig usikkerhetsfaktor for beregningene er Golfstrømmens retning, ifølge Eliassen.

En temperaturøkning kan tenkes å påvirke havstrømmene. Et eventuelt bortfall av Golfstrømmen vil selvsagt motvirke oppvarmingen av våre områder og vil kunne få helt andre konsekvenser for nordmenns fyringsutgifter.

Men dersom Golfstrømmen ikke forlater oss, vil Norge kunne øke jordbruksproduksjonen sin betydelig. På den annen side vil to av verdens kornkamre – Midt-Vesten i USA og Ukraina i Sovjetunionen – trolig rammes av tørke, sammen med områdene rundt Middelhavet.

Bioenergi

Praktisk utnyttelse av bioenergi

var også tema. Foredragsholderne fra Norge, Danmark og Sverige tok for seg ulike emner.

Kompostering av gjødsel og kloakk, bruk av biogassanlegg i landbruket – for eksempel metoder for å utvinne metan av halm – og utnytting av avgasser fra avfallsdeponier er varianter av bioteknologi som har en ting felles: De reduserer forurensningsproblemer samtidig som de skaffer energi.

Eksempelvis fører kompostering av husdyrgjødsel til at det frigjøres varme tilsvarende 125 kwh pr. kubikkmeter gjødsel. Samtidig reduseres luktproblemer, og nitrogeninnholdet i gjødsla blir lettere tilgjengelig for plantene – slik at det ikke trengs så mye gjødsel.

Avskogingen viktigere enn antatt?

De omfattende ødeleggelsene av verdens skogområder bidrar dobbelt så mye til drivhuseffekten som man tidligere har antatt, ifølge den amerikanske forskeren Charles Keeling. For 30 år siden var han en av pionerene når det gjaldt å måle karbondioksidinnholdet i atmosfæren.

Keeling mener at avskogingen fører til at fire milliarder tonn CO2 slippes ut til atmosfæren. Til sammenlikning utgjør forbrenning av fossile brenslers fem-seks milliarder tonn i året. – Kommersiell tømmerhogst ødelegger jordsmonnet og forhindrer gjenreisning av skog, sier Keeling til New Scientist.

– Det gjelder ikke bare Brasil og Indonesia, men også i de store skogområdene i British Columbia. Tømmerindustriens frykt for å bli stoppet fører til «råkjøring», sier Keeling. Han sammenlikner situasjonen med en krige.

Keeling lanserer samtidig en optimistisk teori: De store mengdene karbondioksid har en gjødslende effekt på trærne. Dersom man nå stopper ødeleggelsene av skogen, vil den gjenværende vegetasjonen kunne spise opp store deler av det karbondioksidet som oppstår etter forbrenning av fossile brenslers. Dette fenomenet vil kunne gi oss tid til å rebalansere klodens atmosfære, mener Keeling.

Aldri så galt...

Økende vannstand i havet kan være fordelaktig for arbeidet med vern av naturen, ifølge en britisk rapport.

Forskere ved University College i London mener at drivhuseffekten kan gi naturen en kjærkommen sjanse til å komme på offensiven.

– Kostnadene ved å skjerme

landbruksarealer helt ut mot kysten vil trolig bli så store at det ikke lønner seg, hevder en av forfatterne, Ted Hollis.

– Istedet bør myndighetene sikre seg landområdene når

tomteprisene faller etterhvert som havet stiger. Dette vil frigjøre store områder der naturen kan få nytt fotfeste og gi for eksempel fuglearter bedre hekkemuligheter, sier Hollis.

STØTT NATURVERNFORBUNDET

bas

SPECIALBELEGG FOR
GULV, VEGG OG TAK
Mossevei, 144 1172 OSLO 11
Tlf.: (02) 28 06 80

VAKTMESTER KOMPANIE A/S

- Vaktmestertjeneste
- Snøbrøyting
- Renhold/Vedlikehold
- Teknisk overvåking
- Renovasjon/Containerutleie

Dagntlf. 72 00 80
Lønnveien 19
Postboks 205, Østern
0511 Oslo S

SVILINGEN ØR
PER THORSTEINSEN
RÅDGIVENDE INGENIØR M. A. F. M. R. I. F.
VVS- OG KLIMATEKNISKE ANLEGG

GOTEBORGVEIEN 32 · 0565 OSLO S · TLF (02) · 37 33 90

TRIUMPH INTERNATIONAL A/S
Adresse: Postboks 3 Ekeveien 115
N-1345 Østerås
Telefon: (02) 24 45 10

POSTBOKS 9123 EGERTORGET 0128 OSLO 1, NORGE

Sunnørsposten

BERGMETALL
AG-SERVICE A.S.
P.O. Box 23 Alnabru, 0614 Oslo 6. Tel. 02/65 11 22
Kontor/lager: Strømsveien 199, Alnabru, 0668 Oslo 6

Prisbelønte Barentshav-filmer: For tøffe for NRK?

I fjor fikk Petter Nomes TV-programmer om ozonlaget og drivhuseffekten en spesialpris for miljø-programmer i prestisje-konkurransen Prix Italia, og NRK viste programmene i reprise flere ganger. I år gikk prisen til to TV-filmer om situasjonen i Arktis og Barentshavet. Norge får lite ros i programmene – og NRK vil ikke vise dem i det hele tatt.

Filmene «En arktisk tragedie» og «Invasjon i Arktis» er laget av den svenske miljøjournalisten Bo Landin, her i landet mest kjent for boka «Om trær kunne gråte».

Ubalanse

«En arktisk tragedie» handler om den økologiske ubalansen i Barentshavet. Den tar utgangspunkt i den norske storsatsingen på økologisk forskning i Barentshavet, det såkalte «Pro Mare»-prosjektet, og i situasjonen til kystfiskerne.

Den andre filmen dreier seg

om den invasjonen arktis nå opplever av olje- og industri-interesser, militære interesser, forskere, turister osv..

NRK: Nei takk

NRK ble tilbudt filmene allerede da de ble produsert, og igjen da de ble ferdige tidlig i høst, men var ikke interessert. Etter pristildelingen har NRK fått tilbudet igjen, men har stadig ikke kjøpt inn filmene.

Det er sjefene i TVs samfunnsavdeling, Ole Christian Lagesen og Oddvar Foss, som sitter på avgjørelsen.

Prestisje

Prix Italia regnes som den kanskje mest prestisjefylte pris i TV-verdenen. Alle store TV-selskaper deltar, og det regnes som oppsiktsvekkende at Landins vesle selskap Scandinatun Films vant i den harde konkurransen i økologi-klassen.

– Dette er rent «norske» filmer, forteller Bo Landin til N&M Bulletin. Han er forundret over NRKs holdning, og kan fortelle at han etter pristildelingen er blitt nedrent av forespørsler fra andre land.

Miljøindustri a.s.

Et Aker selskap

Munkedamsvn. 45
Postboks 1386, Vika,
0114 Oslo 1.
Telefon: (02) 83 84 24
Telefax: (02) 83 84 01

Miljøindustri er et datterselskap av Norcem A.S.

Blant selskapets hovedaktiviteter finnes:

- Behandling av avfallsstoffer på Langøya ved Holmestrand
- Formidling av flytende spesialavfall for leveranse til sementfabrikkene
- Konsulentvirksomhet innen områdene industrielt arbeidsmiljø, ytre miljø og sikkerhet.

Miljøindustri har ialt 28 ansatte, og en forventet omsetning i 1989 på 28 millioner kroner.

«Null-emballasjen» kommer: Yoghurt-begre til å spise opp!

Du kjøper et yoghurt-beger, fisker kanskje fram en teskje fra baklomma og slurper ihvertfall i deg innholdet. Hva gjør du så? Ser deg om etter en søplekasse? Feil! Med sult i blikket knasker du i deg yoghurtbegeret, smatter fornøyd, tørker av teskjeen og stikker den tilbake i lomma. Null ppel!

Klart det høres rart ut, men dette kan bli virkelighet om ikke alt for lenge. I Vest-Tyskland jobbes det nå iherdig med å bringe fram emballasje som ikke skaper avfall i det hele tatt. «Null-emballasjen» kommer.

skal begeret komme på markedet i Vest-Tyskland.

Konditorfarger

Den vanskeligste oppgaven har vært å utvikle et belegg som er vanntett, uten smak og spiselig, men Doldinger påstår at han allerede har funnet en hemmelig oppskrift. Også markedsføringen har han tenkt på: konditorfarger skal sørge for fargesprakende produktrek-lame.

Etterfylling

«Null-emballasje»-trenden opptar de mange miljøbevisste forbrukerne i Vest-Tyskland, og er blitt noe produsentene er pent nødt til å ta hensyn til.

Trenden handler om mer enn bare yoghurt-begre: Etterfylling av flasker i butikkene og folie av ertestivelse er også på tur inn.

Det amerikanske konsernet Procter & Gamble var først ute med påfyllpakninger for sitt tøyskyllemiddel «Lenor» – noe som reduserte avfallsmengdene med 85%.

Vaskemidler på fat

Tyske konkurrenter ville ikke henge etter, og nå selger store firmanavn som Henkel påfyllpakninger for flytende vaskemidler. I noen butikker kan forbrukerne til og med tappe

vaskemiddel fra fat når de har originalflasken med seg. På denne måten kan «engangsflasker» brukes mange ganger og forbrukerne sparer penger ved selvbetjening.

Erte-folie

En annen nyskapning er en spiselig innpakningsfolie som er laget av et erteslag. Folien er like sterk som plastfolie, men løser seg opp i vann i løpet av ti minutter. Den vil være på markedet til neste år – som innpakning for bleier, frukt og grønnsaker, og kosmetikkartikler.

Til og med en det store kjemikonsernet Bayer som er en av Tysklands verste forurensere, vil nå markere seg på miljøfronten og utvikle lett nedbrytbar emballasje for medikamenter «fordi det øker avsetningsmulighetene».

Melkespann

Tyske forbrukere reagerer positivt på «null-emballasjen». Dette viser den store suksessen som sørtyske meierier har med å selge melk i gammeldagse melkespann.

– Jeg tror ikke at vi kan blåse liv i den gamle kolonialen igjen, mener Menke-Gluckert, – men bestefars ideer var egentlig ikke så dumme.

Ruth

VIA MASKIN

Avløp, kloakk og renseanlegg
Pumper for vann og sirkulasjon
Benzin dr. pumper og vannsugere
Service på pumper – Dag og natt
Servicetelefon 65 14 50
Strømsvn. 223, Oslo 6

film.kino

Stortingsgaten 16, 0161 Oslo 1
Telefon (02) 41 12 51
FILMTIDSSKRIFT

Gratulerer
Norges Naturvernforbund

Birk, Sam & Partners
Reklamebyrå
Gange-Rols gate 1, 0273 Oslo 2

BJERCH TRYKKERI

BJERCH TRYKKERI AS
Reklamebyrå
TELEFON: 021 27 64 00 – TELEFAX: 021 26 34 92

BILGLASSERVICE

Vi monterer mens De venter

Østernsveien 41, 0667 Oslo 6, Tlf. 63 01 50

POSTBOKS 55 – ALNABRU
0614 OSLO 6 – TELEFON: (02) 30 43 90

Vi tar hånd om Norges alvorligste industri-utslipp!

På Langøya mottar og behandler Miljøindustri hvert år 175.000 tonn jernholdig svovelsyre fra Kronos Titan i Fredrikstad. Til sammenlikning er annet uorganisk spesialavfall anslått til 30.000 tonn/år. Avfallssyren, som tidligere ble dumpet i Glomma, blir nå omdannet til ufarlig gips - og samtidig fylles kalkstensbruddet opp slik at Langøya i fremtiden kan fremstå som den naturperlen den engang var.

Vi gjør noe der andre snakker!

Vil satse på tog

– 40 milliarder kroner til jernbanen! Det er kravet svensk næringsliv nå fremmer sammen med direktøren i Svenska Järnvägar (SJ) – mens norske jernbanearbeidere streiker for å unngå knallharde nedskjæringer som kan rasere godstransporten.

Kjente industriledere som Pehr G. Gyllenhammar (Volvo) og Percy Barnevik (Asea Brown Bowery) støtter kravet om mer penger til jernbanen. Skattebetalerne penger bør gå til «vettiga saker», mener de to innflytelsesrike toppsjefene.

Forutsetninger

- Kravene til miljøhensyn taler for jernbanen, sa SJ-sjefen Stig Larsson da han presenterte forslaget sitt på et fellesmøte mellom regjeringen og næringslivet i Sverige nylig. Larsson nølte ikke med å ta opp hansken da statsminister Ingvar Carlsson tidligere i høst ba ham skissere hvilke forutsetninger som må til for at jernbanen skal øke

sine markedsandeler, både innenfor gods- og persontrafikk.

Vestkystbanen

For Norges vedkommende er det kanskje den planlagte opprustingen av vestkystbanen mellom Gøteborg og Skåne som er mest interessant, ikke minst fordi endringene i Øst-Europa kan skape nye markeder, men også fordi strekningen Oslo-Gøteborg bør kunne være et satsingsområde for NSB og SJ i fellesskap. Midt-Norge bør merke seg en planlagt ny trasé fra Umeå innover i Västerbotten. Ellers prioriterer Larsson østkysten fra Stockholm til Sundsvall og en helt ny jernbanestrekning fra flyplassen Arlanda til Stockholm.

«Grusveier»

Larsson mener at myndighetene må ha ansvaret for å finansiere de store investeringene. Foreløpig ligger regjeringens budsjetter for lavt – 10 milliarder i 1990-årene tilsvarer omlag det som har ligget til grunn i Norge. Nå vil altså SJ ha det firedobbelte – og får støtte fra næringslivet:

– Sammenliknet med bilveier kjører toget fremdeles på grusveier fra 1930-tallet, hevder ABB-sjefen Percy Barnevik. Han viser til kontinentet der man er i ferd med å investere 600 milliarder kroner i hurtigtogssystemer – og da er vognmateriellet holdt utenfor.

Revolusjon i rismarken

Ved å redusere bruken av sprøytemidler med 90 prosent, har titusener av indonesiske bønder oppnådd 20 prosent større avling.

FNs matvare- og jordbruksorganisasjon (FAO) arbeider nå med å spre informasjon om mer økologisk risdyrking til resten av bøndene i Indonesia, skriver det danske tidsskriftet *Biodynamisk Jordbrug*.

Store deler av informasjonsarbeidet går ut på å lære risdyrkerne at 19 av 20 småkr er gode å ha. Dette er et vanskelig arbeid, siden bøndene fra før er blitt fortalt at alt som beveger seg er av det onde.

– I begynnelsen var det vanskelig å forstå budskapet, fordi man alltid har fortalt oss at vi skulle sprøyte. Plutselig kom det så noen mennesker med stikk motsatt beskjed. Men idag er vi alle med, og mange av oss har omtrent fordoblet utbyttet, sier en bonde.

BREV

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin – fra nå av og ut 1990!

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder ut 1990.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 170,-
☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
uankert
i Norge
Adressen
betaler
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 109 000/5 Pb.

NORGES
NATURVERNFORBUND

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5